

Innspill til Bioteknologirådet om genteknologiloven

Norsk Landbrukssamvirke er en interesseorganisasjon for 17 bondeide bedrifter. Medlemmene sysselsetter om lag 16 000 mennesker i skog- og matindustrien og har en samlet omsetning på 75 milliarder kroner. Hovedaktiviteten er knyttet til matproduksjon basert på norske råvarer. Den bondeide industrien står for om lag en tredjedel av den jordbruksbaserte matindustrien i Norge.

Bioteknologirådet bidrar til en nødvendig debatt om genteknologi

Norsk Landbrukssamvirke mener Bioteknologirådet har startet en nødvendig debatt om framtidig regulering av nye metoder innen genteknologi. De nye genredigeringsteknologiene, deriblant CRISPR, kan påvirke framtidig konkurransekraft til norsk jordbruk og matindustri. Dette gjelder særlig for norsk husdyravl og planteforedling.

Mulighetene og utfordringene i nye genteknologiske metoder må utforskes

Den norske genteknologiloven stiller krav til bærekraft, etikk og samfunnsnytte. For å bidra til å forsterke dette hensynet i genteknologiloven, bør det i forskning, samfunnsdebatt og regelverksutvikling legges vekt på å utforske hvilke muligheter og trusler de nye genteknologiske metodene representerer i utviklingen av matproduksjonen i tråd med FNs bærekraftsmål.

Kompetanseutvikling og forskning for å fremme utvikling av gen- og bioteknologiske metoder med høy grad av samfunnsnytte kan bli en nyttig plattform for å underbygge de fortrinn som norsk landbruk har utviklet gjennom flere tiår. Det vil være en god investering i framtidig konkurransekraft for norske landbruksprodukter dersom Norge tar mål av seg til å utvikle sterke kompetansemiljøer innen gen- og bioteknologi.

Oppdatert kompetanse og forskning på genredigering er viktig å ha i Norge

Gjennom initiativet til en offentlig debatt om behovet for tilpasninger i regelverket for genmodifiserte organismer, har Bioteknologirådet tilført verdifull kunnskap til samfunnsdebatten. Genredigeringsteknologier reiser såpass omfattende og komplekse

Postadresse:

Pb.9347 Grønland
0135 Oslo

Norsk Landbrukssamvirke

Norsk Landbrukssamvirke Servicekontor AS

Besøksadresse:

Hollendergata 5
Oslo

Telefon:

22 05 47 00

Org.nr: 970 142 711

Org.nr: 985 265 739

E-postadresse:
post@landbruk.no

Bank: 9365.14.83946

Bank: 9365.15.09244

**1
Internett:**

www.landbruk.no

problemstillinger at det er nødvendig at dette blir drøftet grundig før det blir gjort eventuelle endringer i lovgivningen. Bioteknologirådets vurdering av saksfeltet og forslag til regelverksendringer har utvilsomt bidratt til kunnskapsbygging og nødvendige drøftinger av et vanskelig tema.

Norsk Landbrukssamvirke mener det er viktig å styrke både kunnskapen og bevisstheten om genredigeringsteknologier. Den faglige utviklingen skjer raskt og det er nødvendig å være godt forberedt for å håndtere de faglige og politiske avveining som må tas. For å ha en tilstrekkelig kompetanse må det forskes på hva de nye genredigeringsteknologiene kan brukes til og hvilke konsekvenser de kan ha. I så måte er det positivt at det er satt i gang forskningsprosjekter som GENEinnovate, som vil bidra til kunnskapsbygging hos norske forskere og i landbruksorganisasjonene.

Den norske genteknologiloven har fungert godt i mange år – hva nå?

Den norske genteknologiloven og praktiseringen av den har tjent landbruket og norske forbrukere godt i en årrekke. Et samlet landbruk har en restriktiv og avventende holdning til å ta i bruk genmodifiserte organismer i matproduksjon. GMO-policyen til landbruket er tuffet på en føre-var holdning og er ikke et prinsipielt nei til bruken av teknologien. I landbrukets felles GMO-policy er det lagt til grunn at bruken av genmodifisering og genmodifiserte organismer skal vurderes etter kriteriene; matkvalitet og helse, miljø og bærekraftig utvikling, etikk og «føre-var» prinsipp, samfunnsnytte og forbrukernes ønsker og forventninger.

Disse grunnprinsippene står seg fortsatt godt og bør videreføres når tilpasninger i regelverket vurderes i lys av den teknologiske utviklingen.

Norsk jordbruk og matindustri er integrert i internasjonal handel med mat

Norsk Landbrukssamvirke mener det er viktig å se til hvordan EU og andre handelspartnere velger å regulere de nye genredigeringsteknologiene. Norsk Landbrukssamvirke vil peke på behovet for å undersøke hvordan de nye genredigeringsteknologiene og reguleringen av dem vil påvirke utviklingen av den norske verdikjeden for mat. I forlengelsen av en slik undersøkelse vil det herunder være ønskelig å få utrede hvilke konsekvenser et ulikt regelverk i Norge og land vi samhandler mye med, vil ha for norsk husdyravl, planteforedling og import av innsatsvarer.

Postadresse:

Pb.9347 Grønland
0135 Oslo

Norsk Landbrukssamvirke

Norsk Landbrukssamvirke Servicekontor AS

Besøksadresse:

Hollendergata 5
Oslo

Telefon:

22 05 47 00

Org.nr: 970 142 711

Org.nr: 985 265 739

E-postadresse:
post@landbruk.no

Bank: 9365.14.83946

Bank: 9365.15.09244

**2
Internett:**

www.landbruk.no

De nye genredigeringsteknologiene reiser en del utfordringer knyttet til handel over landegrensene med eksempelvis ingredienser, matråvarer og livdyr. Kan for eksempel et land som ikke krever godkjenning ved bruk av genredigering eksportere slike produkter til Norge, og kan Norge kreve at slike produkter skal merkes som GMO? Hvis det viser seg at en slik merking er gjennomførbar, hva vil et slikt krav bety for prisen på råvarer til Norge og dernest konkurransekraften til norsk matvareindustri? Slike forhold må være avklart for å kunne ha en god forbrukerkommunikasjon.

Norsk Landbrukssamvirke ber om at konkurransemessige forhold og konsekvenser knyttet til genredigering og handel vurderes grundig i tett dialog med næringsaktørene.

Prinsipielle sider ved Bioteknologirådets forslag

Blant forbrukerne er det en sunn skepsis til hvordan både bio- og genteknologien kan og bør anvendes. Sannsynligvis kjenner vi i dag ikke alle anvendelsesområder som den teknologiske utviklingen vil åpne opp for. Følgelig er det viktig at den generelle skepsisen blant folk blir møtt med stor grad av åpenhet vedrørende forskning og anvendelse av bio- og genteknologi. Norsk Landbrukssamvirke mener det er viktig at det norske regelverket gjennomgås for å sikre at det er tilstrekkelig faglig oppdatert, og at godkjenningssystemet stimulerer til at all forskning og anvendelse av genteknologi skjer på en åpen og transparent måte.

Norsk Landbrukssamvirke mener det er stort behov for at uavhengige organer som Bioteknologirådet og forskningsmiljøene tar en aktiv og utadrettet rolle i samfunnsdebatten. Ikke minst er det viktig å bidra til informasjon om hva det forskes på og hva det kan brukes til. Den populærvitenskapelige formidlingsrollen til Bioteknologirådet bør videreføres og forsterkes.

Norsk Landbrukssamvirke har følgende kommentarer til de prinsipielle spørsmål som Bioteknologirådets forslag reiser:

- **Tradisjonelle avlsmetoder og mutageneser må ikke inn i genteknologiloven**
Norsk Landbrukssamvirke mener tradisjonelle avlsmetoder og fremtvungne mutageneser må reguleres slik det er i dag. Det vil imidlertid være nødvendig å vurdere dette i lys av utviklingen av internasjonalt regelverk.

Postadresse:

Pb.9347 Grønland
0135 Oslo

Norsk Landbrukssamvirke

Norsk Landbrukssamvirke Servicekontor AS

Besøksadresse:

Hollendergata 5
Oslo

Telefon:

22 05 47 00

Org.nr: 970 142 711

Org.nr: 985 265 739

E-postadresse:
post@landbruk.no

Bank: 9365.14.83946

Bank: 9365.15.09244

- **Nivåinndeling ved godkjenning av produkter**

Norsk Landbrukssamvirke avviser ikke forslaget om en nivåinndeling av godkjenning av produkter. Dette forslaget trenger imidlertid å bli utredet mer før vi kan konkludere. Slik forslaget virker per i dag er det noe prematurt, og det er en del gråsoner som bør belyses grundigere. Det er litt tidlig å diskutere hvordan loven skal endres med hensyn til produksjon og bruk i Norge når det per dags dato ikke eksisterer produkter som det er søkt godkjenning for og man mangler erfaringer fra forvaltning. Det er nødvendig å få klarlagt handlingsrommet innenfor dagens genteknologilov for å kunne vurdere behovet for en eventuell nivåinndeling.

Det er viktig å utvikle effektive rutiner for behandling av søknader, samtidig som disse fortsatt behandles på en forsvarlig måte i tråd med de vurderingskriterier som dagens genteknologilov har. Det er all grunn til at regelverket og godkjenningrutinene bør ta høyde for en vesentlig økning av søknader om godkjenning av produkter for det norske markedet. Et eventuelt nytt regelverk må utformes slik at alle som bruker genteknologiske metoder i produksjon av mat eller fôr må informere om dette på en åpen og ærlig måte som gir samfunnet grunnlag til å foreta kritiske vurderinger i tråd med forbrukernes interesser.

- **Sporing**

Norsk Landbrukssamvirke mener hele den norske verdikjeden for mat er avhengig av tillit i forbrukermarkedet. Forbrukere bør ha tilgang til informasjon om hva genteknologi er brukt til, av hvem og til hva. Tilsvarende viktig er det å sikre tilstrekkelig sporing som grunnlag for merking og/eller informasjon om de produkter som er fremstilt ved hjelp av genteknologiske metoder. De nye genredigeringsteknologiene er en metode som ikke nødvendigvis lar seg påvise ved analyser på samme måte som eldre metoder for genmodifisering. Denne realiteten peker i retning av at det er et behov for oppdateringer i regelverket. Norsk Landbrukssamvirke anbefaler at det avklares hvordan kravet til sporbarhet skal reguleres for å sikre muligheten for informasjon om hvilke produkter som er fremstilt ved bruk av genteknologiske metoder. Norge bør i internasjonale fora arbeide for at det er mulig å opprettholde strenge norske krav til sporing av fôr og mat.

- **Merking**

Krav om merking forutsetter at produktene er sporbare og at sporbarheten kan etterprøves på en eller annen måte. Krav til merking og/eller informasjon til forbruker

Postadresse:

Pb.9347 Grønland
0135 Oslo

Norsk Landbrukssamvirke

Norsk Landbrukssamvirke Servicekontor AS

Besøksadresse:

Hollendergata 5
Oslo

Telefon:

22 05 47 00

Org.nr: 970 142 711

Org.nr: 985 265 739

E-postadresse:
post@landbruk.no

Bank: 9365.14.83946

Bank: 9365.15.09244

om bruk av genteknologiske metoder må vurderes i lys av hva slags krav til sporbarhet som blir stilt. Merkekrav og informasjon til forbruker er viktig for å etablere tillit hos forbruker. Norsk Landbrukssamvirke mener det er nødvendig å utrede dette punktet mer utførlig. Norske forbrukere må fortsatt kunne ta opplyste valg om hvilke produkter de kjøper. Samtidig må et norsk merkeregulativ kunne fungere og etterleves i praksis. Krav som settes til importerte produkter må kunne følges opp og håndheves av norske myndigheter. Bioteknologirådet bør også følge med på hvordan andre land velger å merke genredigerte produkter.

- **Forutsigbarhet**

Nye genredigeringsmetoder har relativt raskt endret debatten om genteknologi og hva den kan brukes til. Norsk lovgivning gjennom genteknologiloven har vist seg å være robust, og har forhindret den form for usikkerhet som er knyttet til EUs lovgivning. EU har foreløpig ikke fått en juridisk avklaring på hvordan EUs regelverk skal fortolkes. Uklarhet omkring internasjonalt og nasjonalt regelverk har som konsekvens at det skaper uforutsigbarhet for seriøse aktører og mulig smutthull for aktører som ønsker å utnytte svakheter i regelverket. Norsk Landbrukssamvirke mener at norske myndigheter må være aktive i internasjonale fora slik at norske standarder og holdninger til føre-var, sporing og merking får størst mulig gjennomslag i internasjonalt regelverk.

Avsluttende merknader

Norsk Landbrukssamvirke mener tradisjonelle avlsmetoder og fremtvungne mutageneser må reguleres slik det er i dag. Føre-var tilnærmingen bør fortsatt veie tungt. Samtidig er vi ikke avvisende til de forslag til regelverksutvikling, herunder en nivådeling, som Bioteknologirådet har sendt ut på høring. Vi mener imidlertid at de forslag som nå ligger på bordet fortsatt er for lite utredet til at vi kan konkludere på nåværende tidspunkt, og at handlingsrommet innenfor eksisterende lov bør utredes nærmere. Norsk Landbrukssamvirke bidrar gjerne i en prosess der målet er å forbedre beslutningsgrunnlaget for en eventuell endring av genteknologiloven. I en slik prosess mener vi blant annet følgende forhold bør vurderes:

- Er genteknologiloven tilstrekkelig tilpasset den teknologiutviklingen som allerede har skjedd og som forventes å komme?
- I hvilken grad kan bio- og genteknologi være et viktig verktøy for å realisere FNs bærekraftsmål?

Postadresse:

Pb.9347 Grønland
0135 Oslo

Norsk Landbrukssamvirke

Norsk Landbrukssamvirke Servicekontor AS

Besøksadresse:

Hollendergata 5
Oslo

Telefon:

22 05 47 00

Org.nr: 970 142 711

Org.nr: 985 265 739

E-postadresse:
post@landbruk.no

Bank: 9365.14.83946

Bank: 9365.15.09244

Internett:

www.landbruk.no

- På hvilken måte vil våre valg tilknyttet regelverk og lovgiving i Norge påvirke norske forbrukere, næringsinteresser og unntaket i EØS-avtalen?
- Hvordan sikres en mer effektiv og forutsigbar saksbehandling av et potensielt langt større antall søknader enn det som har vært vanlig til nå?
- Hvordan vil genredigeringsteknologier utfordre dagens krav til sporing og merking? Usikkerhet om sporing og merking vil være svært uheldig for forbrukernes tillit til hvordan genteknologien er regulert.

Kontaktpersoner:

Ola Hedstein

Administrerende direktør

Mob: 900 98 543

Ola.hedstein@landbruk.no

Åge Klepp

Fagsjef næringspolitikk og innovasjon

Mob: 909 29 690

ak@landbruk.no

Postadresse:

Pb.9347 Grønland

0135 Oslo

Norsk Landbrukssamvirke

Norsk Landbrukssamvirke Servicekontor AS

Besøksadresse:

Hollendergata 5

Oslo

Telefon:

22 05 47 00

Org.nr: 970 142 711

Org.nr: 985 265 739

E-postadresse:

post@landbruk.no

Bank: 9365.14.83946

Bank: 9365.15.09244

Internett:

www.landbruk.no